

Time: 2:30 Hours

Marks: 75

Q1. Answer in One or Two Sentences (any 6)

12 Marks

1. Define the term 'Lock-out'.
2. Define the term 'Labour Court' under the MRTU & PULP Act, 1971.
3. What is meant by unfair labour practice?
4. What is the object of collective bargaining?
5. What is the penalty if employer modifies Standing order under the Industrial Employment (Standing Orders) Act, 1946?
6. What is the object of Industrial Dispute Act, 1947?
7. Define 'Occupier' under the Factories Act, 1948.
8. What is meant by 'Retrenchment' under the Industrial Dispute Act, 1947?

Q2. Write Short Notes (any 2)

12 Marks

1. Doctrine of Contributory Negligence
2. Public Utility Services
3. Features of collective bargaining
4. Rights & obligations of recognized unions.

Q3. Solve the Following (Any 2)

12 Marks

1. Mr. Z fails to produce any document which he is required to produce & he refuses investigating Officer to carry out his duties.
 - a. What are the duties of investigating Officer under MRTU & PULP Act, 1971?
 - b. What is the penalty for obstructing officers from carrying out their duties?
2. Mr. B, an employer who closes down an undertaking without giving any notice under Industrial Dispute Act, 1947.
 - a. Explain the term 'closure' under Industrial Dispute Act, 1947.
 - b. What is the penalty for closure without notice?

3. Mr. A, an workman who continues illegal strike & Mr. B, an employer who continues illegal Lock-out.
 - a. Explain the term 'strike' & 'lock-out' under the Industrial Dispute Act, 1947.
 - b. What is the penalty for illegal strike & lock-out?
4. Mr. Y, an occupier of a factory & he is responsible for infringement.
 - a. Define 'Factory' under the Factories Act, 1948.
 - b. What is the penalty for infringement of the Factories Act, 1948?

Q4. Answer the Following (Any 3)

39 Marks

1. What are Standing Orders? State the matters to be provided in the Model Standing Orders under the Industrial Employment (Standing Orders) Act, 1946?
2. What is collective bargaining? What are the advantages & disadvantages of collective bargaining?
3. What is meant by unfair labour practices? How to prevent unfair labour practices under the MRTU & PULP Act, 1971?
4. What are the different authorities under the Industrial Dispute Act, 1947? Explain the duties & powers of the authorities?
5. Define 'Retrenchment'. What are the conditions or requirements of valid retrenchment?

[वेळ: २.३० तास]

[गुण:७५]

Please check whether you have got the right question paper.

- प्र. १ एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा) (१२)
- १) 'लॉक-आउट' या शब्दाची व्याख्या करा.
 - २) MRTU आणि PULP कायदा, १९७१ अंतर्गत 'कामगार न्यायालय' या शब्दाची व्याख्या करा.
 - ३) अनुचित श्रम प्रथा म्हणजे काय?
 - ४) सामुहिक सौदेबाजीचा उद्देश काय आहे?
 - ५) औद्योगिक रोजगार (स्थायी आदेश) अधिनियम, १९४६ अंतर्गत नियोकृत्याने स्थायी ऑर्डरमध्ये फेरफार केल्यास काय दंड आहे?
 - ६) औद्योगिक विवाद कायदा, १९४७ चा उद्देश काय आहे?
 - ७) फॅक्टरीज अॅक्ट १९४८ अंतर्गत 'ऑक्युपियर ची व्याख्या करा.
 - ८) औद्योगिक विवाद कायदा, १९४७ अंतर्गत 'छाटणी' म्हणजे काय?
- प्र. २ टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) (१२)
- १) योगदानात्मक निष्काळजीपणाची शिकवण
 - २) सार्वजनिक उपयोगिता सेवा
 - ३) सामुहिक सौदेबाजीची वैशिष्ट्ये
 - ४) मान्यताप्राप्त युनियनचे अधिकार आणि दायित्वे
- प्र. ३ खालील प्रश्न सोडवा (कोणतेही दोन) (१२)
- १) श्री. झेड कोणतेही दस्तऐवज सादर करण्यात यशस्वी ठरतात जे त्यांना सादर करणे आवश्यक आहे आणि त्यांनी नकार दिला. तपास अधिकारी आपले कर्तव्य पार पाडण्यासाठी
अ) MRTU आणि PULP कायदा, १९७१ अंतर्गत तपास अधिकाऱ्यांची कर्तव्ये काय आहेत?
ब) अधिकाऱ्यांना त्यांचे कर्तव्य पार पाडण्यात अडथळा आणल्याबद्दल काय शिक्षा आहे?
 - २) श्री. बी, एक नियोक्ता जो अंतर्गत कोणतीही सूचना न देता एक हमीपत्र बंद करतो. औद्योगिक विवाद कायदा, १९४७.
अ) औद्योगिक विवाद कायदा, १९४७ अंतर्गत 'बंद' या शब्दाचे स्पष्टीकरण करा.
ब) नोटीस न देता बंद केल्यास काय दंड?
 - ३) श्री. ए, बेकायदेशीर संप सुरु ठेवणारे कामगार आणि श्री बी सुरु ठेवणारे नियोक्ता बेकायदेशीर लॉक-आउट.
अ) औद्योगिक विवाद कायदा, १९४७ अंतर्गत 'स्ट्राइक' आणि 'लॉक-आउट' या संज्ञेचे स्पष्टीकरण करा.
ब) बेकायदेशीर संप आणि लॉक आउटसाठी काय दंड आहे?

- ४) श्री. वाई, कारखान्याचा कब्जा घेणारा आणि तो उल्लघनासाठी जबाबदार आहे.
अ) फॅक्टरी ॲक्ट, १९४८ अंतर्गत 'फॅक्टरी' ची व्याख्या करा.
ब) फॅक्टरीज ॲक्ट, १९४८ चे उल्लघन केल्यास काय शिक्षा आहे?

प्र. ४

खालील उत्तर द्या (कोणतीही ३)

(३९)

- १) स्थायी आदेश काय आहेत? औद्योगिक रोजगार (स्थायी आदेश) अधिनियम, १९४६ अंतर्गत आदेश यामधील मॉडेल स्टँडिंगमध्ये प्रदान करावयाच्या बाबी सांगा.
२) सामुहिक सौदेबाजी म्हणजे काय? सामुहिक सौदेबाजी चे फायदे आणि तोटे काय आहेत?
३) अयोग्य श्रम पद्धतीचा अर्थ काय आहे? MRTU आणि PULP कायदा, १९७१ अंतर्गत अनुचित कामगार पद्धतीना कसे रोखायचे?
४) औद्योगिक विवाद कायदा, १९४७ अंतर्गत विविध प्राधिकरणे कोणती आहेत? अधिकाऱ्यांची कर्तव्ये आणि अधिकार स्पष्ट करणे?
५) 'रिट्रॅचमेंट' ची व्याख्या करा. वैध रिट्रॅचमेंटच्या अटी किंवा आवश्यकता काय आहेत?
